

KİMLİK, KÜLTÜR VE DEĞİŞİM SÜRECİNDE
OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE

KÜRTLER

ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

6-8 EYLÜL 2012

BİNGÖL

*In the Context of Identity, Culture and Change From Ottomans to the
Present the Kurds International Symposium*

Di Pêvajoya Nasnamê, Çan û Guhertinê De Ji Osmanîyan Heta Îro Kurd

الأكراد من حيث الهوية والثقافة والتطور منذ العهد العثماني حتى اليوم

EDİTÖR

Doç. Dr. M. Cengiz YILDIZ

KATKIDA BULUNANLAR

Arş. Gör. Ahmet ALP

Arş. Gör. Fecri ARSLAN

Arş. Gör. Selman YEŞİL

Arş. Gör. Zahir ERTEKİN

Arş. Gör. Bedrettin BASUĞUY

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

2013

SON DÖNEM TASAVVUF ÂLİMLERİNDEN ŞEYH MUHAMMED EMİN EL-HAYDERÎ (HAYATI VE ESERLERİ)

Okt. Halil AKÇAY

Özet

Bu çalışmada bölgemizin son dönem büyük tasavvuf âlimlerinden Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî ve eserleri hakkında bilgi vereceğim.

Doğumu ve Ailesi

Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî, 1927'de Mardin'in Nusaybin ilçesine bağlı Kalecik, eski adıyla (Kelehé) köyünde doğdu. Babası büyük âlim ve edip, Molla Ahmed el-Hayderî'dir. Annesi, Molla Aliyê Koçer'in kızı Sediqa Hanımdır.

Babası, Molla Ahmed el-Hayderî, Patnos, Erciş ve Dedeli yöresinde bulunan Âsî aşiretinin belirgin ve saygın bir ailesindendir. Eğitimi önce çevresindeki medreselerde daha sonraları ise Hizan'da Şeyh Şahabeddin'in yanında almıştır.

Birinci Dünya Savaşına da katılan Molla Ahmed savaşta yaralanmış ve terhis olmuştur. Ailesinden hayatta kalanlar, Rusların bölgeyi işgali yüzünden Dedeli'den Adana ve Urfa civarına göç etmek zorunda kalmışlardır. Böylece ailesi ile tüm bağları kopar. Muhacir olarak Nusaybin çevresine yerleşir. Birkaç köyde imamlık yapar. Kendisi gibi muhacir olan Molla Ali'yê Koçer'in kızı Sediqa ile evlenir. Bu evlilikten Hamide adında bir kız çocuğu, Muhammed Emin, Muhammed Salih ve Muhammed Said adında üç erkek çocuğu doğar.

Muhacirliğin getirdiği zorluklar, savaş sonrası kıtlık ve ekonomik sorunlarla mücadele eden Molla Ahmed çocuklarının temel dini eğitimini de ihmal etmemiştir. Nitekim savaşta aldığı yaraların iyileşmemesi ve yeniden nüksetmesi nedeniyle dünyadan ayrılacağını adeta hissetmiş, bu yüzden eşine her zaman çocuklarının mutlaka okumaları gerektiğini tavsiye etmiş, onlara ilimden başka miras bırakamayacağını daima vurgulamıştır. Molla Ahmed, 1937 yılında Mardin/Nusaybin / Bahçe-başı (Bawernê) köyünde Hakk'ın rahmetine kavuşur.

Molla Ahmed el-Hayderî, eser olarak geride 'Eqida İmanê', 'Munâcât-ı Hayderî', 'Diwan-ı Hayderî' ve teknik bir çalışma olan 'Takvimnâme' bırakmıştır. Molla Halil'in meşhur eseri 'Nehcul-Enâm'a bir şerh yazdığı da bilinir. Fakat bu eseri günümüze ulaşmamıştır.

Çocukları

Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî'nin, ilk hanımından sekiz; ilk hanımı vefat ettikten sonra evlendiği ikinci hanımından ise yedi olmak üzere on beş çocuğu vardır. Bunlardan sekizi erkek, yedisi kızıdır. İstisnasız hepsi, babalarının yanında temel İslamî eğitimlerini almışlardır. Erkek evlatları, medrese eğitiminin yanında devletin resmî okullarında da eğitim-öğretimlerini görmüşlerdir. İlmî icazetin yanında Diyanet ve Milli Eğitimin değişik kademelerinde ayrıca görev sahibidirler. Babaları Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî'nin arzusu da bu yöndeydi. Nitekim sadece çocukları için değil, dolaştığı her yerde talebelerin, medrese eğitimi yanında mutlaka resmî bir pozisyona sahip olmaları için bir şekilde devlet okullarından da mezun olmaları gerektiğini belirtmiş, onları bu yönde teşvik etmiştir.

Talebelik Yılları

Birinci Dünya Savaşının ardında ekonomik bunalımın bölgeyi kasıp kavurduğu yıllarda muhacir olan bu aile, aile reisinin yefatıyla ayrıca yetim kalmıştır. Önce işsiz, sonra evsiz kalırlar. Ahırdan bozma bir yerde barınmaya başlarlar. Köyün varlıklı aileleri tarafından karın tokluğuna işçi olarak çalışma teklifleri yapılır fakat Sediqa Hanım bu tekliflere çok sert karşılık vererek çocuklarının İslamî eğitimi için çareler aramaya başlar.

Türkiye'de Tevhid-i Tedrisatın uygulanmaya başladığı yıllarda İslamî ilimleri öğrenmek oldukça zor hatta imkânsız hale gelmiştir. Medreseler kapatılmış birçok âlim sürgün edilmiştir. O dönemde İslamî ilimleri öğrenmek için Nusaybin yöresinde tek çıkar yol Suriye'deki medreselere gitmektir.

İşte bu nedenle Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî henüz on yaşında iken, ilim tahsilâtı için Suriye'ye gönderilir. Suriye'nin Türkiye'ye bir sınır kenti olan Kamışlı'nın Gırbawî köyünde Şeyh Mehdi'nin yanında medrese hayatına başlar. Bir müddet burada okuduktan sonra Hazna köyünde Şeyh Ahmed el-Haznevî'nin yanına gider ve medrese eğitimi tamamlayıp orada Seydayê Molla Abdurrezzakê Helêli'nin yanında icazet alır. On yılı aşkın talebelik hayatı boyunca Şeyh Abdullatif Dalinî, Şeyh Abdullatif Dalinî'nin oğlu Şeyh Mehdi, Şeyh Ahmed el-Haznevî, Şeyh Alâeddin el-Haznevî, Seydayê Abdurrezzakê Helêli, Seydayê Abdulmecidê Topızî, Molla Yusufê Bızgurfî, Molla Abdusselamê Delhî gibi âlimlerden ders almıştır.

Asıl eğitimi Haznevî medresesinde alan Hayderî, dönemin büyük ulemaları Şeyh Abdulhakim el-Hüseynî, Şeyh Maşuk Nurşinî, Şeyh Huseyin Kınıkî, Şeyh Molla Muhammed Arapkendî, Molla Abdulcelil Omerî gibi ilim erbablarıyla aynı ilmi, kültürel ve manevi havayı solumuştur. Hayderî'nin müstesna kavrayış yeteneği, fıkhi meselelerdeki derin mülâhazaları onu talebeler arasında belirginleştirmiş, Hazna'daki ulemanın takdirini toplamasına vesile olmuştur. Edebi nazım çalışmaları, hitabet yeteneği, ilmî konulardaki derin vukûfiyeti ayrıca ilgi kaynağı olmuştur.

Hazna Medresesinde sarf, nahiv, fıkıh, hadis, tefsir, tecvid, akaid, kelam, mantık gibi alanlarda eğitimini tamamladıktan sonra 1947'de Seydayê Molla Abdurrezzakê Helêli'nın yanında icazetini aldı.

Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî, hem müderrislik hem talebelik yıllarında astronomi, coğrafya (özellikle beşeri coğrafya), sosyoloji, psikoloji, özelde İslam tarihi genelde dünya tarihi, gibi medrese müfredatlarında fazla yer verilmeyen ilmi konuları tek başına veya öğrencileriyle müzakere ve mütalaa ederek ilgi duymuştur. Hayderî, Kürtçe, Arapça, Türkçe ve Farsçayı çok iyi konuşuyor, tedrisat ve edebiyatta bu dillerin hepsini rahatlıkla kullanabiliyordu. Nitekim ileride değineceğimiz Divan-ı'nda Kürtçe kasidelerin yanında iki tane Türkçe, bir de Farsça kasidesi mevcuttur.

İlk Müderrislik Yılları

Hayderî, icazet aldıktan sonra Hazna Medresesinde bir süre müderrislik yapar. 1950'lerden sonra İslamî eğitimin az da olsa rahat bir ortam bulması ile beraber Türkiye'ye gelen Hayderî, önce doğduğu köyde, yani Kalecik köyünde bir müddet imamlık yapar sonra Bahçebaşı (Bavernê) köyüne yerleşir. Burada kıt imkânları zorlayarak talebelerin eğitimine başlar. Birkaç sene sonra sırasıyla şu yerlerde talebe tedrisatına devam etmiştir:

1. Mardin / Midyat / Kutlubey (eski adı Tınatê) köyü.
2. Yine Midyat / Ovabaşı (eski adı Kastelunê) köyü.
3. Diyarbakır / Silvan / Eşme (eski adı Salıka) köyü.
4. Mardin / Kızıltepe / Altıntoprak (eski adı Gırbeşkê) köyü.
5. Diyarbakır / Silvan / Bereketli Köyü.

Silvan Yılları ve Bereketli Köyü

Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî'nin Silvan'da geçirdiği yıllar, gerek İslamî ilimlerde ve gerekse tasavvufi rehberliği ve öncülüğünde, olgunluğunun zirvesine çıktığı yıllardır.

1967 yılında Şeyh Alâeddin el-Haznevî'den tasavvufi icazet alan Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî Silvan'ın Eşme (Salıka) köyünden bir heyetin ısrarı üzerine buraya taşınır. Köyde kurduğu medresede yürüttüğü yoğun ilmî tedrisatın dışında, Batman, Muş, Mardin ve Bingöl çevrelerine yaptığı irşad hareketlerinde yaptığı sohbetler, yöre halkı üzerinde derin etkiler bırakıyordu. 1970'li yılların olumsuz ulaşım imkânlarında kimi zaman yaya kimi zaman at sırtında yaptığı sohbet seyahatleri halkın büyük teveccühüne mazhar olmuş, insanların akın akın Eşme'ye gelmelerine vesile olmuştur. Hayderî'nin o zaman yaptığı sohbetler o günlerin şahitlerinin hafızalarında hâlâ canlıdır. Çevrede meydana gelen anlaşmazlıklarda insanların başvurup hükmüne razı olduğu bir halk önderi haline gelmiştir. İrşadında,

çevre köylülerine ağaç dikme, bağ-bostan ekme gibi konulardan tutun çeşme, tuvalet inşa etme alışkanlığına kadar birçok olumlu davranışın da bir kültür haline gelmesine çaba harcamıştır. Bu hizmetleri yürütürken kollarını sıvayarak ilk kürek kazma sallayan kendisi olmuş ve bu yönüyle de halka öncülük etmiştir.

Bu arada Şeyh Alâeddin'in vefâtı, Hayderî'nin iç dünyasını derinden etkiler. Bu büyük üzüntünün eseri olarak, kasidelerinden oluşan divanının büyük bir bölümü oluşmuştur. Yine bu dönemde Aqida İmanê ve Mevluda Nebi gibi her biri Kürt edebiyatında birer şaheser olan nazım eserlerini yazmıştır.

1979 – 1982 yılları arasında Kızıltepe'nin Altıntoprak (Gırbeşk) köyüne yerleşen Hayderî, 1982 yılında tekrar Silvan çevresine, Bereketli Köyüne taşınır. Hayderî'nin, irşad ve ilim hayatında hiç şüphesiz ki bu köyün büyük bir önemi vardır. 1982'de yerleştiği bu köyü bir müddet sonra adeta ilim ve irşad yuvasına dönüştürür. Hayderî'nin tasavvufi irşad ve sohbetlerinin de en çok yankılandığı dönemdir.

Burada kurduğu medreseyle köyü, çevrenin ilim fişkırان bereketli bir kaynağı haline getirmiş, yaşamı boyunca hedeflediği ilmi tedrisatın en güzel meyvelerini burada vermiştir. Burada sayısız öğrenci okutmuş, mezun ettiği nitelikli öğrencileri çevre köylere gönderip orada da ilmî tedrisatın devam etmesini sağlamıştır.

Tasavvufi Yaşamı

Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî, henüz 10 yaşında talebelik yapmaya başlarken Şeyh Ahmed el-Haznevî'nin yanında Nakşibendî tarikatının tasavvufi terbiyesinde yetişmiştir. Kendi deyimi ile Şeyh Ahmed el-Haznevî'yi, bir avcının avını takip edip gözlemesi gibi takip etmiştir. Onun her hareket ve davranışını, her söz ve sohbetini özümseyerek manevi dünyasını geliştirmiş, zenginleştirmiştir. Şeyh Ahmed el-Haznevî'den sonra Şeyh Masum'un yanında tasavvufi ilerleyişini sürdürmüştür.

Özel ilmi ve ahlaki erdemlere sahip olan Şeyh Alâeddin el-Haznevî'nin zamanında ise tasavvufi tekâmülünün doruğuna yükselmiştir. Katıldığı tasavvufi meclisler, Türkiye ve Suriye'de köy köy şehir şehir dolaşarak yaptığı sohbetler büyük rağbet görmüştür. Bu sohbetlerde İslam Ahlakı, Resulullah (s.a.v)'in sünneti, takva, imanın esasları, tövbe, helal kazanç, insan sevgisi ve ilahi muhabbet konuları ağırlık kazanmıştır.

Hayderî, gördüğü ve inandığı tasavvufi hakikatleri ilmî tedrisatla çok iyi mezcetmiştir. Medresesini oluştururken sadece ilim tahsilâtını yeterli görmemiş tasavvufi eğitimle desteklenmesine önem vermiştir. İlmin hikmetle beraber yürütülmesi gereğini her fırsatta dile getirmiştir. Lokman (a.s.) ile Eflatun'un arasındaki farkın, ilme hikmetle yaklaşımdan kaynaklandığını, hikmetsiz felsefe ve ilmin kör olduğunu her fırsatta beyan etmiştir. Bu nedenle tedrisatla beraber hikmet anlayışının

insan davranışlarında tezahürünü, nefis terbiyesi, Resulullah (s.a.v.)'in sünneti, hadisleri ve ahlakını, Nakşibendî usul ve adabını sohbet etmiştir.

Vefatı

Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî, son dönemlerinde, büyük bir ilim merkezi kurmak istiyordu. Bu amaçla 2000 yılında Diyarbakır Silvan karayolu üzerinde, Diyarbakır'a 15. km mesafede kendisinin isim verdiği Güzeltepe Camii ve medresesini inşa çalışmalarını başlattı. Çalışmalar devam ederken, 76 yaşında, 22 Mayıs 2003 yılında, binlerce öğrencisine, sevenlerine veda ederek Rabbine kavuşmuştur. Kabri, kendisinin kurduğu bu köydedir.

Yetmiş altı yıllık ömrünün tümünü kendisine hedef edindiği İslam ilmini ve ahlakını yaygınlaştırma çalışmalarıyla dolu dolu geçiren Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî mutmain bir şekilde Rabbine kavuşmuştur.

Ailesine ve çocuklarına Kitabı ve Hikmeti öğretmiş olmanın ferahlığı ile Rabbine yürümüştür. Yetiştirdiği yüzlerce öğrencisine mevcudiyetin amacını ifade etmiş olmanın huzuru ile Rabbine kavuşmuştur. Sevenlerine Resulullah(s.a.v.)'in ahlakını ilan ve irşad etmiş olmanın mutluluğu ile Rabbine doğru yürümüştür. Peygamber efendimizin verasetini ifa etmişliğine çocuklarını, ailesini, öğrencilerini ve sevenlerini şahit kılarak Rabbine kavuşmuştur.

Kendisinin başlattığı, yürüttüğü, tamamladığı veya tamamlamadığı tüm çalışmalar vefatıyla birlikte, kendisinin ilmî ve tasavvufî dünyasını teneffüs etmiş, değerli öğrencisi ve oğlu Şeyh Ahmed el-Hayderî'de teselli bulmuştur.

Mirası

Hayderî vefat ederken, ardında büyük bir ilim mirası bırakmıştır. Öncelikle onun tüm çalışmalarını kaldığı yerden devralan oğlu Şeyh Ahmed el-Hayderî'yi, beş tane değerli eser, yüzlerce öğrenci ve sevenlerinin hafızasında hâlâ canlı duran öğütlerle dolu sohbetleri bırakmıştır. Miras olarak, yerleştiği her köyde kurduğu medreseler ve son olarak temelini attığı ve onlarca öğrenciye ilim yuvası olan Güzeltepe Kur'an Kursunu bırakmıştır. Oğlu Şeyh Ahmet, büyük bir heyecan ve sorumluluk duygusuyla devraldığı bu mirası daha da geliştirerek, başta Diyarbakır olmak üzere, Adana, Muş, Bingöl, Mardin ve İstanbul'da tasavvuf ve tedrisat merkezleri kurmuş ve kurmaya da devam etmektedir.

ESERLERİ

el-Hayderî'nin beş tane eseri bulunmaktadır. Bunlardan dördü nazım, Arapça yazdığı Mevlid ise nesirdir. Adları şöyledir:

1. Eqîda İmanê (Kürtçe)
2. Mevlidu'n-Nebi (Kürtçe)
3. Mevlidu'n-Nebi (Arapça)
4. Verdu'l-Etfâl (Kürtçe)
5. Divâna Hayderî (Kürtçe)

1. Eqîda İmanê:

Müellifin, bu eserini 1975-80 yılları arası yazdığı bilinmektedir. Bir Mukaddime ve yedi konuya tasnif edilmiş 210 beyitten meydana gelmektedir. Kürtçe yazılmıştır. Eserde bir mukaddime ve şu sekiz konu yer almaktadır:

- a. Allah'a İman
- b. Allah'ın Meleklerine İman
- c. Allah'ın Kitaplarına İman
- d. Peygamberlere İman
- e. Peygamberimiz (s.a.v.)'in Özellikleri
- f. Kıyametin Alametleri
- g. Ahirete İman
- h. İstiğâse

Müellif, itikada giren bu konuları yazarken Eş'arî mezhebini dikkate almıştır. Eser, sade, anlaşılır ve akıcı bir üslupta yazılmıştır.

"بَحْمَدَى خُدَايى كَو تَوْفِيقِ بَوِي
بِشْكُرَى خُدَايى هِدَايَةِ زَوِي
صَلَاةَ سَرِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ دَوِي
دِگَلِ آلِ وَ أَصْحَابِ وَ أَتْبَاعِ وَِي"

(Bı hemdê Xwedâyê go tewfîq bıwî
bı şükrê Xwedâyê hidayet jı wî
Salât ser Muhammed Nebiyyê dı wî Dıgel âl u ashâb u etbâ'ê wî)

beyitleri ile başlar ve

"عَلِيمٌ دِ زَارِمِ سَكِيمِ بَرِ دَرِي
بِرَحْمَا خُو عَفْوَى بَدَه خَيْرِي
صَلَاتَى مُكَمَّلِ دِيْمِ بَرِ دَوَامِ
لِروحي محمد عليه السلام
لِآلِ وَ لِأَصْحَابِ وَ أَتْبَاعِ وَانْ
خَتَامُ الْكَلَامِ بَدَه مَه إِيمَانْ"

(Elîlüm dızarım sekım ber deri Bı rehma xwe 'afwê bide Hayderî)

Salâtê mükemmel dıdım ber dewâm Lı rohê Muhammed aleyhisselam
Lı âl u lı ashâb u etbâ'ê wân Xitâmul kelâmê bîde me iman)

beyitleri ile bitmektedir.

2. Mevlidu'n-Nebi (Kürtçe)

1975 senesinin Mevlid kandilinde yazılmış bir eserdir. Bir gecede başlanmış ve bitirilmiş bir eserdir. Bu da müellifin Resulullah(s.a.v.)'e olan aşkın ifadesinden başka bir şey olmasa gerek. İlk yazıldığında 314 beyitten oluşmakta idi. Ancak daha sonra müellif tarafından sahih olmayan bazı rivayetlerin de olduğu kısımlar çıkartılarak 200 beyite indirilmiştir. Bu sayıya bölümler arası geçişi ifade eden ve salâvat gerektiren beyitler ve eserin sonunda yine Kürtçe yazılmış nazım beyitler dâhildir.

" أم یدن حمدی خودی ای مُسلمان دایمه پیغمبری آخر زمان "

(*Em bıdın hemdê Xwedê Ey Müslüman Daye me Pêxemberê axir zemân*)

beyiti ile başlar ve

"ای گو تالیف کیریہ مولود ای برا بو فقیری خیزی هم حاضر
 هون بخوینن فاتحه سرقان تمام سر محمد الصلوة والسلام "

(*Ê go te 'lif kırıye mevlud ey bıra Bo feqîrê Hâyderî hem hazîre*
Hun bxwinin Fatiha ser van tamam Ser Muhammed es-salât u we's-selâm)

beyitleri ile bitmektedir.

Bölümler arası geçiş beyitleri ise şu şekildedir:

"هون ژ عشقا دل پییژن بر دوام سر محمد الصلوة والسلام "

(*Hun jı 'ışqa dıl bîbêjm ber dewam Ser Muhammed es-salâtu we's-selâm*)

3. Mevlidu'n-Nebi (Arapça)

Hayderî'nin, vefatından kısa bir müddet önce 2000 yılında kaleme aldığı eseridir. Arada yazdığı sekiz beyitlik bir naat hariç nesir halinde Arapça olarak yazılmıştır. Hayderî bu eserini, irşad dostu Şeyh Ahmed el-Haznevî'nin oğlu Şeyh Abdülğani'nin arzusu üzerine yazmıştır.

Müellif, bu eserin yazımında Kadı İyad'ın 'Kitabu's-şifâ', Mahmud Akkad'ın 'Abkeriyetu'l-İslam' ve hadis kitaplarından yararlanmışır.

4. Verdu'l-Etfâl (Kürtçe)

Hayderî, 'Çocukların Güllü' manasına gelen bu eserini 1987 yılında kaleme almıştır. Eser, çocuklara ve gençlere yönelik nazım halinde yazılmış özet bir ilmi hal kitabıdır. Eserde 204 beyit halinde 19 konu yer almaktadır. 'Behsa Tahareta bı avê

(Suyla Temizlik)' konusuyla başlar, 'Behsa Mevtê (Ölüm)' konusuyla biter. Eserin sonunda müellifin beş beyitlik özür beyanı ve Muhammed adlı bir öğrencisinin dört beyitlik bir takrizi bulunmaktadır.

Eserden birkaç beyit sunmak istiyorum (Bahsa Kırına Lımêja Farz, 21-23 arası beyitler):

"هَرَه سَجْدَى دُو جَارَا أَوْ رِي رُكْنَه هَمْ يَكِه سَكْنَى
دِيئَا وَأَنْدَه رُونَه وَاجِبَه سَكْنَى بَكِي بَيْنَى
أَنِي طَارِي بَدَه عَزْدَى دُو بِيَقْل سَنَّتَه پِيرَا
دَقِي تَالِي بِلَنْدَنَز بِي رِ بِشْتَا أُسْتَوَى مِيرَا
أَنِي شَكُو دَسْتَى خُوَه هَلَكِيَف فَكَه دَسْتَا دِ سَجْدِيدَا
پِي خُوَه هَرْدُوا رَاكَه سَرَى تَلْيَا بِقِيلِيدَا "

(Here secde du cârâ ewji rukne hem bike seknê dî nâvâ wande rûne wâcibe seknê bike beynê

Ânî tâzî bide 'erdê go bêvîl sünnete pêra divê tâli bîlîndîrbê jî pîştâ ustuwê mêra

Ânişk u destê xwe hîlgêv veke desta dî secdêda piyê xwe her duwa râke serê tîlyâ bî qiblêda)

Bu dört eser, 'Tuhfetü'l-Hayderî' adı altında bir arada, önce 2005 yılında Hivda Yayınevi tarafından son olarak da 2012 yılında Seyda Kitabevî tarafından bastırılmıştır.

5. Divâna Hayderî (Kürtçe)

Hayderî'nin 83 kasideden oluşan bu eseri, ilahî aşkın, müşidlerine olan derin sevgisinin ve sevenlerine olan düşkünlüğünün bir meyvesidir.

Hayderî'nin özellikle tasavvufî yaşamı onu tabiri yerindeyse hikmet ve aşk noktasında pişirmiştir. Bu manevî konumu, nazımdaki kabiliyetiyle birleşince, dilinden onlarca aşk ve hikmet dolu kasideler dökülüvermiştir. Özellikle "Eyâ sâkî dıkum hêvî şerâbâ 'ısqê zû bêne" kasidesi birçok kasidevân tarafından seslendirilmiş ve Kürt edebiyatında adeta klasikleşmiştir.

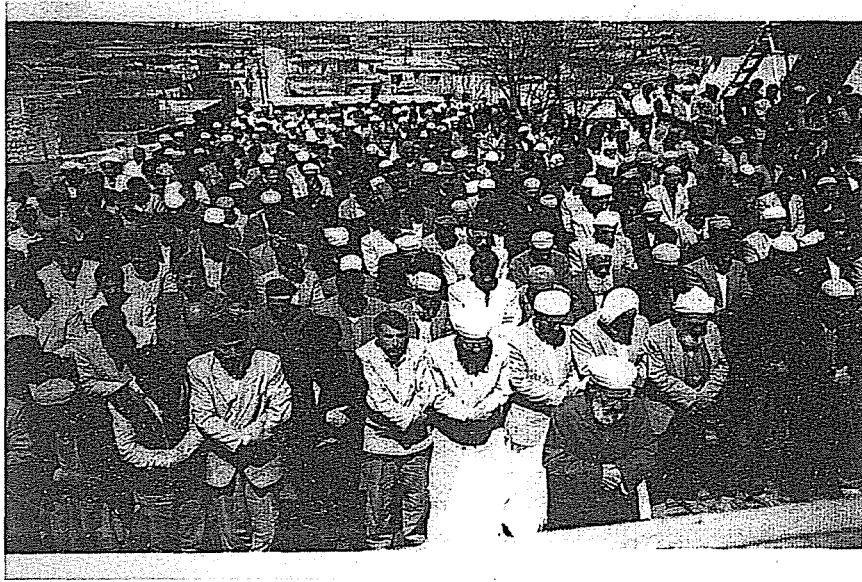
Eser, son olarak 'Diwânâ Hayderî' adı altında Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî'nin babası Molla Ahmed el-Hayderî'nin Divân'ı da eklenerek 2012'de Nûbihar Yayınları tarafından bastırılmıştır.

Tebliğime son verirken, dinlediğiniz için hepinize teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

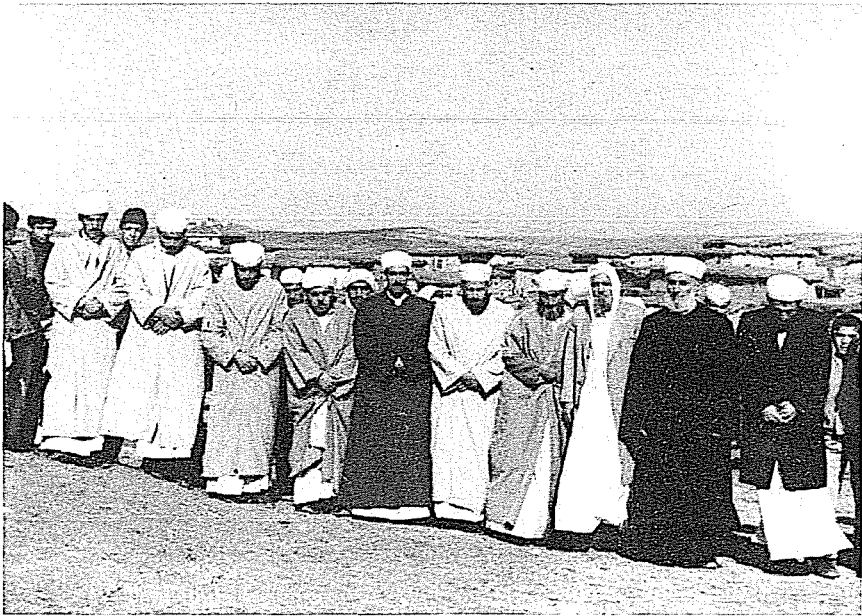
Aşağıda Şeyh Muhammed Emin el-Hayderî'ye ait bazı fotoğraflar yer almaktadır.

Resim 1: Şeyh Muhammed Emîn el-Hayderî

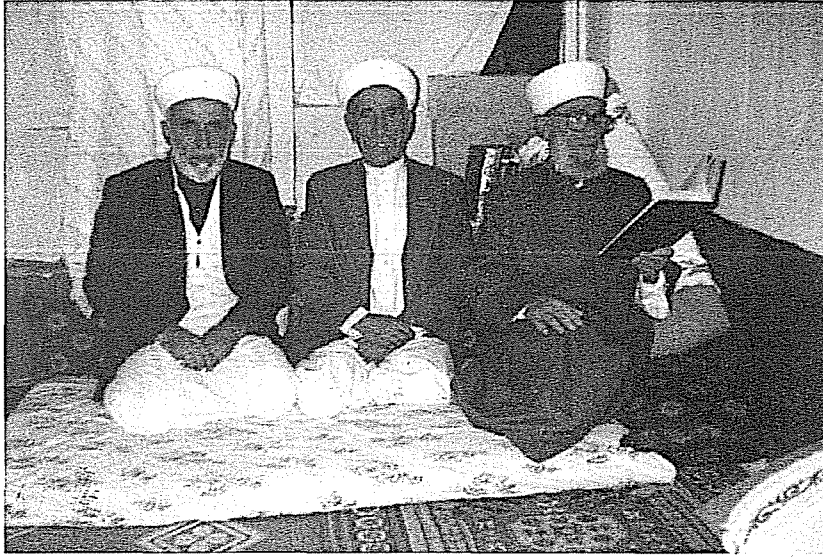
Resim 2: Şeyh Muhammed Emîn el-Hayderî, bir icazet töreninde namaz kıldırılmaktadır.

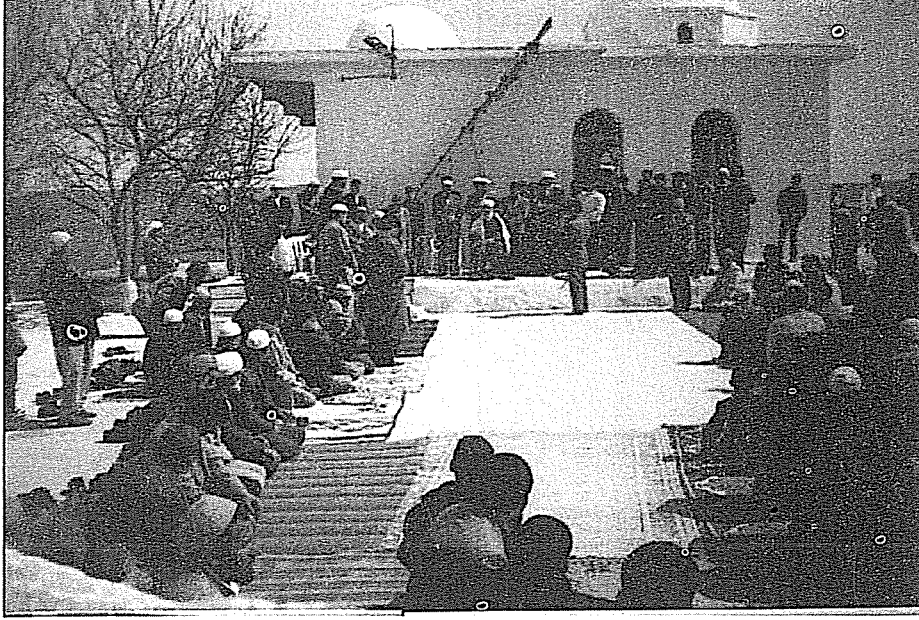
Resim 3: el-Hayderî, bir icazet töreninde icazet alan talebeleriyle birlikte.

Resim 4: el-Hayderî Diyarbakır/Silvan/Eşme (Salıka) köyünde talebe ve köylüleri ile birlikte ~

Resim 5: el-Hayderî, kardeşleri Molla Muhammed Said ve Molla Muhammed Salih ile birlikte

Resim 6: el-Hayderî, sevenleriyle birlikte

Resim 7: el-Hayderî, Mardin/Midyat/Ovabaşı (Kastellûnê) köyünde talebelerinin arasında

Resim 8: Şeyh Muhammed Emîn el-Hayderî'nin kabri